

עוצם עין אחת | נופים של פנים האמנות

ביקור בתערוכה של רוני חגי'ג, "בריא ושלם", בגלריה רוארט

רוני חגי'ג, "בריא ושלם", אוצרת: לאה אביר, גלריה רוארט, תל אביב

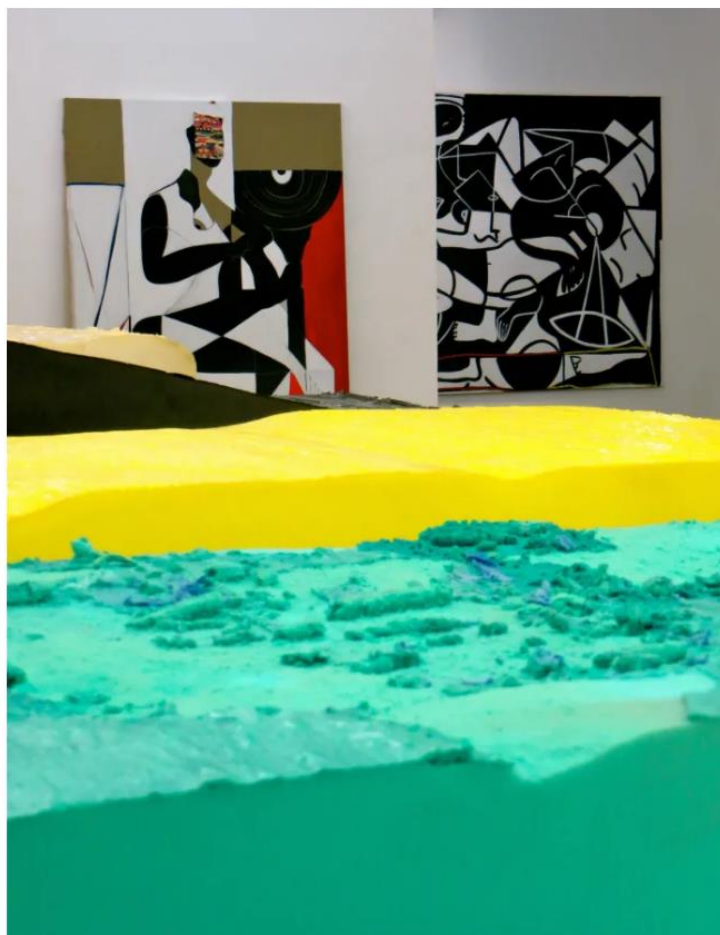
עוזי צור

התראות במייל

פורסם ב-14.05.19

כשחוזרים אל הקובייה הבהירה, אל חלל הגלריה, הפנים המקיף אותך נדמה למעי מופשט, סכימתי, של לוויתן. כשמפרקים את הכלל לחלקיו כל אבר נדמה לקטע נוף של פנים האמנות שספח ועיכל חלקית משקעים, שאריות של חומרי חיים, והפיק מהם חידתיות חשאית וחתרנית. כשמסתובבים לאחור נגלים צמד ציורים שבמידת מה הם הטבור והתמצית של פנים האמנות, שמהם כמו נברא המיצב הפיסולי שבחלל.

תערוכתו זו של רוני חגי'ג היא עוד שלב מורכב ומאלף בהתפתחותו האמנותית, שאולי יותר מבעבר יש בה מרכיב גלוי של בדיקה והתנסות, שבה חגי'ג בוחן את אותו "בריא ושלם" של יצירתו, את מיקומו בעולם האמנות והמקורות שמהם הוא מושפע ואליהם הוא חוזר. תוך כך מרכיבים של חומרי גלם מוחשיים ומאפייני החלל מעבים וממסגרים את המרכיב הרוחני כמרכיבי גוף.

מתוך התערוכה "בריא ושלם" של רוני חגי'ג. צילום: עוזי צור

זו תערוכה שבה שלושת המרכיבים השונים בעשייתו של חגי'ג' מתלכדים לראשונה: ציור, פיסול וקול. ואולי זו אחת הסיבות שהתערוכה נדמית לסביבה ניסויית מעבדתית, וכל מרכיב משלים ומפעיל את האחר. הציורים צופים כמין יציע מדומיין אל החלל ואל ההתערבות הפיסולית בו ומשמים לו כמפה רעיונית סגנונית המשמשת לאמן כקואורדינטות למימוש בחלל. לנו כמבקרים הם משמים כמתווה התייחסות.

נתחיל בציור בשחור לבן שחמטי, ברוח המכניזם הקוביסטי, תצרף מורכב של חלקי גוף ודוממים המתחברים לגביש אחד משוטח, שיש בו קב מודע של נאיביות נוסטלגית. רק בקרקעית הציור הנרחב חגי'ג' מבודד, בקו המורכב משלושת צבעי היסוד, מין גופה החנוטה בתכריך שקוף (כגופת ישו הקבור בסרקופג צר, ממבט מהצד, בציורו הדרמטי של הנס הולביין), גופת האמנות.

בציור השני מופיעה דמות של ארלקינו מלכותי שמשולשי גופו בשחור לבן נמשכים אל החלל ואל אדום דם ואל אברים ודוממים מעוגלים במין קוביזם רך, "עממי", ברוחו של פרנאן לז'ה. ואמנם רפרודוקציה של ציורו "העיר" מ-1919 מודבקת על פני הדמות המצוירת כמטפחת שעפה ברוח ונאחזה בהם, לראשו נזר של שלושה נעצים צבעוניים בשלושת צבעי היסוד (אולי כרמז למסמרי הצלוב). וחגי'ג' משאיר קטעים מהבד הגולמי כחלק ממערך הציור. הציור שעון על הקיר ועל פקעת גדולה של חוטים שחורים, שחוטים צבעוניים משתרגים בהם באחד הקטבים, כישות אורגנית סבילה, כנקודת חיבור בין הציורי לפיסולי, כציוריו של כריס אופילי השעונים על גללי פילים.

מהכניסה אל תוך החלל משמאל מובילה שורה מרווחת, במקצב שווה של צלעות שחורות רבועות המשתלשלות מקו המפגש שבין הקיר לתקרה. בניגוד לרווחים השווים, חגי'ג' קוטם כל אחת מהן במידה שונה ויוצר גרף סייסמוגרפי שתחילתו בגדם קצר המתארך והולך ואז שוב נקטם אך במידה פחותה, בטור מוסיקלי של תווים שחורים בלובן החלל.

מתוך התערוכה "בריא ושלם" של רוני חגי'ג' צילום: עוזי צור

קצה הצלע הארוכה מביניהן, השרועה על הרצפה, מתקפל כלפי מעלה, ועל הקפל מונח גדם המדגיש את הפסיביות הנרפית. שבוחנים מקרוב את החומר שממנו עשויות הצלעות מתברר שהוא אינו חומר אחיד אלא מין מעטה דמוי אבק כהה הנאחז כעור בשלד חולייתית מתכתי-המשכי (הנגלה בגדמים). יש בחומריות זו חיבור בדיוני בין אורגני למכני, מעיק ומאיים משהו. העבודה מדגישה גם את מרכיב הרווח כאחד המרכיבים החשובים בתערוכה, מרכיב פעיל שחשיבותו אינה נופלת מחשיבות הגופים עצמם והוא בונה את המקצב, היחס וההקשר לא רק בין אברי העבודות והעבודות השונות אלא גם ביניהן לבין נתוני החלל המכיל אותן.

מהעבר השני, מימין, חונים לכל אורך הקיר בשורה גלמים עצומים פסיביים (סבילות השונה לחלוטין מפסיביות ה"צלעות"), גושי חומר שכמו נחצבו ממחצבת קריפטוניט, דפנות הכרייה המחורצות ודפנות החיתוך החלקות כגדם, שרועים אופקיים, כנועים, על צד מלבד אחד השרוע על בטנו, בצבעי לבן, ירוק-טורקיז, צהוב, שחור, לבן ואפור. והשחור, הנדמה לגוש מלבני שנחצב ממטאור, רובץ עמום כמו גואה מבפנים, דורש מרווח מפוסק יותר מהאחרים.

מרתק להתבונן בקרינה הצבעונית המתחוללת באפולולית שברוחים שבין הגושים השונים. ברווח שבין המסה הירוקה לצהובה לכוד מצבור של לוחות ספוג דקים, בהירים. נדמה שהם נמצאים שם כדי להפריד בכוח בין המסות הגדולות, בעוד הן לוחצות אותן עד מחנק. לכאורה הגופים הללו מטים את מאזן התערוכה לימין, אך כשנוגעים בהם וחשים את הסופג הדחוס שממנו הם עשויים, ידיעת משקלם הקל כמו מבטלת את ההטיה והם כמו צפים על הרצפה.

ממד הסאונד בוקע חרישי ועמום מבין גושי הספוג הנפיליים, מחיק עכבישים סבוכים של כבלים, שקעים, תקעים וגופי קול קשיחים, חשמליים, הרובצים ברווחים ומאחור. קולות כמו אקראיים, לא מחושבים, כרחשים של טורבינות רוח רחוקות.

פרספקטיבות אשליית הנופים מוחשית במיוחד כאשר עומדים בין הקיר לשורת הגושים או מעברם השני, כשמרחבי מישוריהם נעים במנעד הגבעות הרדודות, המחורצות, הקירחות או המכוסות כעין אזוב, והאור מחליף על פניהם את גווניו רצועה אחר רצועה לעומק הפרספקטיבה האופקית, ומעברה הרחוק אפשר לצפות במשטחי הציורים הניצבים לה.

בין לבין, על קיר המזרח תלוי שילוש "ציורי אזעקה", כפי שמכנה אותם האוצרת לאה אביר בטקסט הנלווה לתערוכה. חג'ג', היוצר בסטודיו שהוא מקלט, נאלץ לנטוש אותו בכל פעם שגובר החשש לטילים מכיוון דרום, עד שלבסוף, מתוך תחושת הלב, כוסו

**תערוכה שבה
שלושת המרכיבים
השונים בעשייתו
של חג'ג'
מתלכדים
לראשונה: ציור,
פיסול וקול**

בשחור שלושת הציורים שעל לוחות העץ הגדולים כנסוגים אל שלב הבראשית, אל "הריבוע השחור" של מלביץ'.

או אז חג'ג' משתמש בציורים המושחרים כמצעים למסמר בהם פסי מתכת נגועי חלודה, מין מתלים צינוריים שקצוותיהם מהודקים ומנוקבים בחורים כתנוכים להבריג בהם ברגים ולהדק את המתלים אל המשטח. פסי המתכת, במנעד החלודה המשתנה מפס לפס, ארוכים במעט מאורך הלוחות המושחרים, ולכן חג'ג' מחבר אותם רק בצד אחד, המשתנה מלוח ללוח, וכך הם נוסקים מעט באלכסון מעל המשטחים כקשתות מאורכות של כינורות מתכתיים או מין מחוגים הנשמעים לצו פנימי, או כשורות אנכיות ואופקיות של דפי מוסיקה דוממים. כל ריבוע הוא תיבה בפני עצמה הנקצבת באופן שונה, וביחד הם כמוסיקת לילה אילמת. חג'ג' מסיט ב"ציורי אזעקה" את הציורי בעל כורחו אל הפיסולי, כחוליית קישור דואבת ויפה עד מאוד בין השניים.

מעניין לבחון מה קורה כאשר מבקרים אחרים נכנסים אל התערוכה, איך הפרופורציות של הגוף האנושי ותנועתו בחלל הנתון מטעינים את הפסיביות של חלקיה, אומדים מחדש את אבריה ואת המרווחים שביניהם. לאה אביר, אוצרת התערוכה והגלריה, מבססת את מעמדה כאחת האוצרות המרתקות והמעמיקות של האמנות הישראלית, אוצרת שבכל פעם מחדש מרחיבה מבפנים את גבולות הקובייה הלבנה הגלריסטית אל מחוזות אחרים, שונים ומאתגרים.

(עד 1.6)